

Aksjon skolebibliotek, 17.06.2026

Lesekommisjonen skal gi kunnskapsbaserte anbefalinger om hvordan barnehager og skoler kan styrke leseopplæringen, redusere forskjeller og øke leselyst og leseferdigheter blant barn og unge.

Å kunne lese godt er avgjørende for utdanning, samfunnsdeltakelse og demokrati. Alle barn og unge bør derfor ha like muligheter til å utvikle gode leseferdigheter. Skolebiblioteket kan spille en viktig rolle ved å gi elevene et annet rom for lesing enn klasserommet, og ved å tilby et variert og oppdatert utvalg av litteratur som kan styrke leselyst og lesevaner. Det er behov for mer likeverdige og forutsigbare rammer for skolebibliotek, knyttet til bemanning, kompetanse og planer for bruk og samarbeid. Tydelige rammer kan redusere forskjeller mellom skoler og sikre et mer likeverdig bibliotektilbud. Kommisjonen bør derfor peke på hvilke grunnleggende forutsetninger som bør være til stede for at skolebiblioteket kan bidra godt til leseopplæringen lokalt.

Skal skolebiblioteket være et reelt virkemiddel for leselyst og leseutvikling, er det en forutsetning at det har tilstrekkelig bemanning, kompetanse og ressurser. Forskrift om bibliotekstatistikk er i dag avgrenset til folkebibliotek, noe som gjør at skolebibliotek faller utenfor. Aksjon skolebibliotek mener kommisjonen bør anbefale at årlig skolebibliotekstatistikk som viser utlån, bestand og bibliotekarressurs, gjeninnføres. Vi mener at statistikken også bør vise hvor mange budsjett kroner skolen bruker på litteratur til skolebiblioteket per elev. Uten god statistikk er det vanskelig å vurdere kvaliteten på skolebibliotektilbudet og følge utviklingen over tid.

I gjennomsnitt tilgodeses funksjonen som skolebibliotekar i grunnskolen med 4 timer i uka (GIS, 2025). Med så begrensede ressurser er det vanskelig å gi elevene et skolebibliotek som kan brukes systematisk i leseopplæringen. Kommisjonen bør derfor tydeliggjøre at god bibliotekfaglig bemanning er en forutsetning for at skolebiblioteket skal fungere som en del av skolens leseopplæring.

Et bemannet skolebibliotek kan bidra til økt leselyst og bedre leseferdigheter ved å gi et annet lese miljø enn klasserommet. Et velfungerende skolebibliotek forutsetter at skolebibliotekaren har en aktiv og strukturert rolle, blant annet gjennom følgende oppgaver:

- sørger for systematisk bruk av skolebiblioteket i skolehverdagen
- gjennomfører faste bibliotektimer for alle klasser
- organiserer leseprosjekter som Lesekvart+ eller lignende
- formidler tilpasset og aktuell litteratur
- opprettholder en oppdatert og mangfoldig litteratursamling

For å få til dette er det viktig at skolebibliotekaren har tilstrekkelig stillingsprosent til å kunne samarbeide med lærere og holde seg faglig oppdatert. Dette gjelder for hele utdanningsløpet.

Kvaliteten i skolebiblioteket avhenger av relevant fagkompetanse. Det er få skolebibliotekarer med formell skolebibliotekfaglig utdanning (Bergene et al., 2025)

Kommisjonen bør understreke betydningen av både formell kompetanse og muligheter for videreutdanning. Det kan derfor være behov for å styrke og videreutvikle kompetansehevende tilbud, for eksempel ved Universitetet i Agder.

En variert og oppdatert litteratursamling krever stabile innkjøpsbudsjetter. Dette er viktig for å kunne tilby relevant litteratur til elevene, og kan ikke fullt ut erstattes av innkjøpsordningen alene. Uten tydelige prioriteringer lokalt er det en risiko for at skolebiblioteket fortsatt blir nedprioritert i en presset kommuneøkonomi. Dersom skolebiblioteket skal være et reelt virkemiddel for økt leselyst og bedre leseferdigheter, er disse forutsetningene viktige å få fram.

Avslutningsvis er Aksjon skolebibliotek bekymret for regjeringens varslede sammenslåing av tilskuddsordninger for å redusere øremerking. All erfaring viser at bemanning i skolebibliotek taper kampen mot andre lovpålagte tjenester i kommunene. Vi håper derfor at Lesekommisjonen anbefaler at Utdanningsdirektoratets øremerkede tilskudd til skolebibliotek videreføres.

Kilder::

Bergene, A. C., Vonen, M. N., Tahir, H., Samuelsen, Ø. A., Tronsmo, E., Sønsteli, N., Hodal, K., & NIFU. (2025). Spørsmål til Skole-Norge. Rapport 2025:1.

https://ssn.nifu.no/Rapporter/2024H/09_Skolebibliotek.html

GIS. (2025). GIS- Bemanning skolebibliotek skolebibliotekar.

<https://gsi.udir.no/app/#!/view/units/collectionset/1/collection/109/unit/1/>

På vegne av Aksjon skolebibliotek

Norsk bibliotekforening Skole v/ Anne Brit Ingholm

Skolebibliotekarforeningen i Norge v/ Nina Bigum Udnesseter

Bibliotekarforbundet v/ Elisabeth Reinertsen

Den norske forfatterforening v/ Sivert Nesbø

Den norske Forleggerforening v/ Trine Skei Grande

Elevorganisasjonen v/ Martine Løkken Svendsen

Fagforbundet v/ Marianne Bratsveen (kirke, kultur og oppvekst)

Forbatterforbundet v/ Vibeke Koehler

Norsk bibliotekforening v/ Helene Voldner

Norsk forfattersentrum v/ Ingvild Herzog

Norsk Oversetterforening v/ Elisabeth Beanca Halvorsen

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere v/ Alexander Løken

Stiftelsen LESE v/ Vibeke Røgler